

Gaja TRBIŽAN

TURaS (ang. *Transitioning towards urban resilience and sustainability*) – Prehod k odpornosti urbanega prostora in trajnostnemu razvoju mest

Časovni okvir projekta: 1. 10. 2011–1. 10. 2016 (60 mesecev)

Financiranje projekta

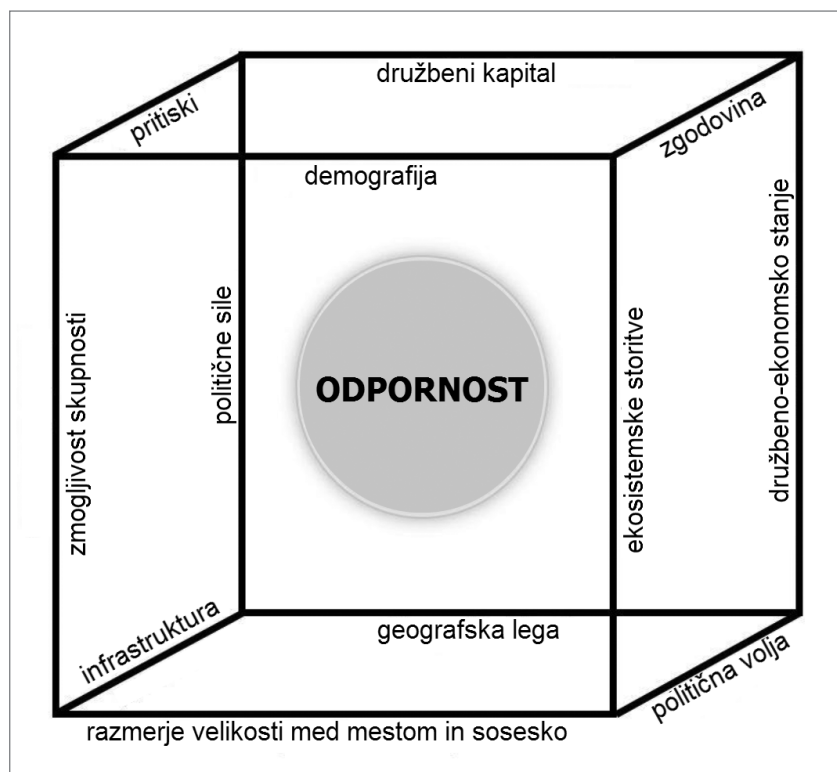
Projekt TURaS je v 75 % sofinanciran iz 7. Okvirnega programa Evropske skupnosti za raziskave, tehnološki razvoj in predstavitvene dejavnosti v skladu s sporazumom o dodelitvi sredstev št. 282834.

Izhodišča projekta

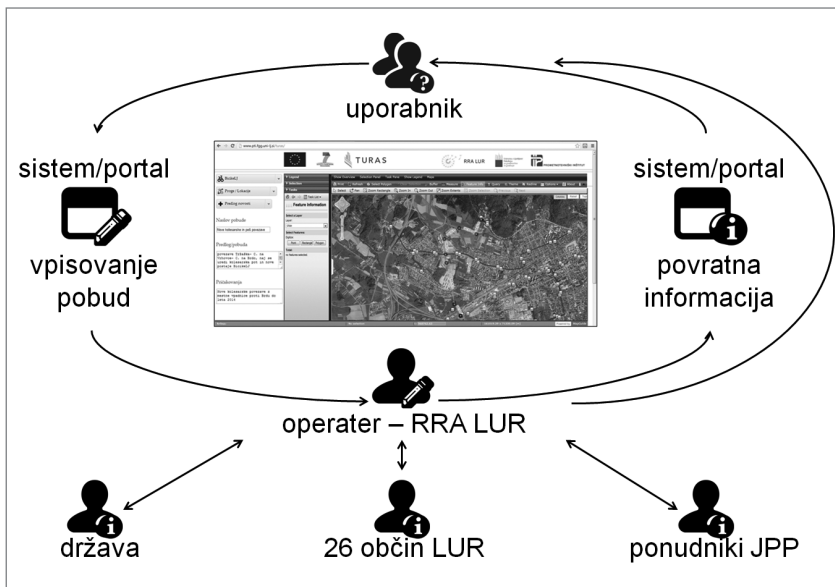
Trenutno več kot polovica svetovnega prebivalstva živi v mestih in urbanih območjih. Veliko mest je občutljivih za podnebne spremembe in druge okoljske vplive, družbeno-ekonomski trendi pa še povečujejo morebitne negativne vplive teh sprememb. Ocenjuje se, da bosta zaradi dviga morske gladine in podnebnih sprememb do polovice tega stoletja ogroženi več kot dve tretjini vseh velikih svetovnih mest, pri čemer bo na milijone ljudi izpostavljeno nevarnostim poplav, cunamijev in neurij. Po drugi strani so mesta vse bolj ogrožena zaradi globalnega segrevanja in učinka urbanega toplotnega otoka (ang. *heat island effect*), ki vodi do nesorazmerno višjih temperatur v urbanih okoljih. V številnih svetovnih mestih vodi pregrevanje do zniževanja kakovosti zraka in težav z oskrbo z energijo. Glavni vzrok mnogih težav je netrajnostni urbani razvoj, ki povzroča spremenjena razmerja med vrstami rabe zemljišč; zmanjševanje kmetijskih in gozdnih površin ter naravnih območij, širjenje razpršene urbane poselitve, ustvarjanje velikih prometnih koridorjev ipd. Ob nenehnem naraščanju mestnega prebivalstva, širjenju suburbanizacije, soočanju s podnebnimi spremembami in vse bolj omejenimi naravnimi viri se na globalni ravni iščejo nove praktične rešitve za razvoj trajnostnega in odpornejšega urbanega prostora. Pri tem ima ključno vlogo sodelovanje vseh deležnikov.

Podobni trendi se kažejo tudi v slovenskem prostoru, predvsem glede problematike razpršene primestne gradnje, ki je potekala brez celovitega urbanističnega načrtovanja in urejanja, kar je privedlo do težav, s katerimi se soočamo danes: velika poraba kmetijskih zemljišč, poplavna ogroženost na območjih poselitve, draga in neracionalna komunalna oprema, višji stroški javnih storitev, predvsem javnega prevoza, naraščajoča dnevna mobilnost in z njo povezano ob-

remenjevanje okolja ter izguba krajinske identitete. Našteti procesi, težave in izzivi, ki se ob upoštevanju prihajajočih podnebnih sprememb še poglobljajo, so prepoznani tudi na ravni Ljubljanske urbane regije (LUR), zato se je Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR) kot zastopnica lokalnih skupnosti osrednjeslovenske regije skupaj z raziskovalno skupino znotraj Univerze v Ljubljani, Fakultete za gradbeništvo in geodezijo (UL FG), pri-

Slika 1: Dimenzije urbane odpornosti (arhiv projekta TURaS)

Slika 2: Shema delovanja regionalnega GIS-portala (arhiv projekta TURaS)

družila evropski pobudi TURaS (ang. *Transitioning towards urban resilience and sustainability*), ki povezuje lokalne oblasti, skupnosti, podjetja in raziskovalce, da bi se oblikovale nove praktične rešitve za bolj trajnostni in odpornejši urbani prostor.

Projekt TURaS se izvaja v sklopu 7. Okvirnega programa (v nadaljevanju: 7. OP), ki je glavno orodje Evropske unije za financiranje raziskav v Evropi in je usmerjen v velike sodelovalne raziskovalne projekte, v okviru katerih se zbira kritična masa vrhunskih strokovnjakov in raziskovalcev. Projektne konzorcij sestavlja 28 priznanih evropskih partnerjev, predstavnikov lokalnih oblasti, akademskih raziskovalnih institucij in podjetij, ki združujejo praktične izkušnje evropskih mest in regij ter inovativna znanja, metodologije in orodja za prilagajanje in blaženje podnebnih sprememb.

Namen, cilji in vsebina projekta

Projekt TURaS se osredotoča na mesta in urbana območja. Z namenom raziskati, razviti, preizkusiti in razširiti različne strategije prehoda evropskih mest in njihovih zaledij k večji trajnostni odpornosti (ang. *resilience*) urbanega prostora združuje lokalne skupnosti,

raziskovalne ustanove in gospodarska podjetja. Znanstveni in tehnični cilji projekta TURaS so neposredno povezani s tematskim področjem 7. OP »Trajnostna in odporna zelena mesta«. Ključni izzivi projekta so prilagajanje in blaženje podnebnih sprememb, pomanjkanje naravnih virov, nenadzorovana rast urbanih območij, zelena infrastruktura, lokalna samooskrbna ekonomija in vključevanje lokalnih skupnosti na področjih, kot sta začasna raba degradiranih in podizkoriščenih območij.

Za doseganje čim večjega učinka je projekt TURaS razvil inovativen pristop medinstitucionalnega sodelovanja (ang. *winning*), ki povezuje lokalne oblasti z malimi in srednje velikimi podjetji (MSP) ter akademskimi raziskovalnimi ustanovami, kar zagotavlja, da se pomembna raziskovalna dognanja realizirajo v resnične spremembe že med trajanjem projekta. V projekt TURaS je vključenih 11 evropskih mest in regij, ki s pilotnimi študijami usmerjajo raziskave in razvoj v smeri trajnostnih izzivov, s katerimi se soočajo. Pri pilotnih aktivnostih jih podpira 9 vodilnih akademskih raziskovalnih ustanov in 8 MSP, ki skupaj iščejo nove vizije, prostorske scenarije, strategije izvedljivosti (ang. *feasibility strategy*) in druga usmeritvena

orodja, ki bodo pripomogla k reševanju zastavljenih izzivov.

Izsledki pilotnih študij posameznih urbanih območij se bodo med seboj primerjali, na podlagi česar bo oblikovan nabor skupnih strategij in orodij za souporabo v drugih evropskih mestih. Ne nazadnje bo projekt mestnim skupnostim, načrtovalcem in upravljavcem prikazal, kako se lahko ob sočasnih prizadevanjih za prehod k bolj trajnostnemu življenju v mestih oblikujejo in izvajajo tranzicijske strategije.

Vsebina posameznih sklopov projekta
Delo je razdeljeno na več vsebinskih sklopov, tako imenovanih delovnih paketov, od katerih se vsak ukvarja z določeno tematiko oziroma podobnimi izzivi:

- DP1: Informacijska podporna infrastruktura za večjo urbano odpornost
- DP2: Javna in zasebna zelena infrastruktura
- DP3: Kreativna urbana regeneracija in prostorsko načrtovanje
- DP4: Prostorsko načrtovanje mest, infrastrukture in sistemov, bolj odpornih in odzivnih na podnebne spremembe
- DP5: Omejevanje razpršene pozidave
- DP6: Lokalna samooskrbna ekonomija.

V končnem sklopu projekta se bodo rezultati posameznih vsebinskih paketov združili in nadgradili v celostne tranzicijske strategije (ang. *Integrated transition strategies*), metodologijo, ki bo podpirala druga nepartnerska mesta pri pripravi njihove strategije prehoda k večji trajnosti in odpornosti urbanega prostora.

Najpomembnejši rezultati projekta

RRA LUR in UL FGG se aktivno ukvarjata s tematiko trajnostnega načrtovanja mest, infrastrukture in sistemov, ki bi bili odpornejši na podnebne spremembe; natančneje s prilagajanjem na

poplavno ogroženost in trajnostno prometno infrastrukturo. Da bi se združile številne že obstoječe izolirane rešitve v dolgoročno trajnostno vizijo celotne regije, se izvaja pilotni projekt – regionalni spletni geografsko informacijski (GIS) portal, ki z grafičnimi in opisnimi informacijami pokriva ti tematski ravni. Regionalni GIS-portal tehnično razvija Prometnotehnični inštitut UL FGG, vsebinsko pa ga nadgrajuje RRA LUR. Portal bo uporabno orodje za odločevalce, upravljavce, interesne skupine in tudi širšo javnost, saj bo na enem mestu združil zdaj razpršene parcialne podatke, omogočil sodelovanje javnosti v obliki pobud in pripomb ter beleženje in lažje razvrščanje pridobljenih podat-

kov. Sama struktura platforme omogoča širjenje in nadaljnji razvoj z dodajanjem novih podatkovnih slojev in vključevanjem novih funkcij (na primer zbiranje mnenj občanov in drugih deležnikov o načrtovani spremembi ali različicah predlaganega posega, razgrnitev predloga prostorskega akta z možnostjo elektronskega zbiranja pripomb in pobud ipd.). V agenciji upamo, da bo ob koncu projekta regionalna GIS-platforma zaživela in se razvijala še naprej kot neke vrste »živi načrt«, orodje in osnova za interaktivno prostorsko načrtovanje, ki usklajuje zainteresirane akterje ter omogoča njihovo sodelovanje pri izdelavi strategij, politik in načrtov.

Partnerji v projektu

Partnerji v projektu TURaS prihajajo iz vse Evrope: iz Bruslja, Dublina, Londona, Rima, Sofije, Ljubljane, Nottinghama, Seville, Rotterdama, Stuttgarta in Aalborga. Lokalne partnerje pri projektu predstavlja 11 lokalnih oblasti ali razvojnih agencij, pri njihovem delu pa jih podpira 9 akademskih raziskovalnih ustanov in 8 MSP. Slovenska partnerja pri projektu sta Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije in Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

.....
Gaja Trbižan, univ. dipl. inž. kraj. arh
Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije
E-pošta: gaja.trbizan@ljubljana.si

TURAS

